

توپخانه در دفاع مقدس

تحلیلی بر نقش و سته توپخانه نیروی زمینی
ارتش جمهوری اسلامی ایران

مؤلفان:

سرتیپ توپخانه ستاد ناصر آراسته
سرتیپ ۲ توپخانه ستاد مسعود بختیاری

سرشناسه	: آراسته، ناصر، ۱۳۳۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: توپخانه در دفاع مقدس: تحلیلی بر نقش رسته توپخانه نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران / مولفان ناصر آراسته، مسعود بختیاری؛ ویراستار نجاتعلی صادقی گویا؛ [برای] هیئت معارف جنگ شهید سپهبد علی صیادشیرازی.
مشخصات نشر	: تهران: ایران سبز، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۴ ص.: مصور؛ ۱۹/۵×۹ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۷۶۰۷-۹۶-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
عنوان دیگر	: تحلیلی بر نقش رسته توپخانه نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران.
موضوع	: ایران، ارتش. توپخانه
موضوع	: ایران، ارتش. نیروی زمینی
موضوع	: توپخانه
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷
شناسه افزوده	: بختیاری، مسعود، ۱۳۲۰ -
شناسه افزوده	: ایران، ارتش. معارف جنگ شهید سپهبد علی صیاد شیرازی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۱ ۱۰۷/۴۰۹ UF
رده بندی دیویی	: ۶۲۲/۴۱۰۹۵۵
شماره کتبخانی ملی	: ۲۹۹۲۴۱۸

مؤلفان: سرتیپ ستاد ناصر آراسته، سرتیپ ۲ ستاد مسعود بختیاری

ویراستار: سرتیپ ۲ توپخانه ستاد نجاتعلی صادقی گویا

حروف چینی / صفحه آرای: محمود محمدی / حامد خدمتی

طرح جلد: حمید رضا خزاعی

نوبت / سال چاپ: اول / ۱۳۹۱

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۶۰۷-۹۶-۴

ناشر: تهران - انتشارات ایران سبز

شمارگان: ۲۰۰۰

مرکز پخش: تلفن ۲۲۴۸۸۷۵۶ نمابر ۲۲۴۸۸۶۵۰ صندوق پستی ۳۶۹۷-۱۶۷۶۵

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

«حق چاپ محفوظ است»

از همه نگارندگان حوادث جنگ و
همه کسانی که توان انجام وظیفه در این
مهم را دارند، درخواست می‌کنم از ثبت
و ضبط جزئیات این دوران غفلت نکنند
و این گنجینه تمام نشدنی را برای
آیندگان به ودیعه بگذارند.

امام خمینی (ره)

می‌خواهم بگویم که این جنگ یک
گنج است. آیا ما خواهیم توانست از این
گنج استفاده کنیم؟ آن هشت سال
جنگ، بایستی تاریخ ما را تغذیه کند.
مقام معظم رهبری، حضرت آیت الله خامنه‌ای

معارف جنگ

«معارف جنگ» مجموعه‌ای از یافته‌ها، ذخایر و دست-آوردهای جبهه‌های نبرد حق علیه باطل است که خداوند متعال به پاس فداکاری‌ها، ایثارگری‌ها و برکت خون شهدای والامقام، نصیب رزمندگان اسلام نموده است و از سینه‌های جوشان آنها به سینه‌های پاک و تشنه نسل جوان انقلاب اسلامی منتقل می‌شود.

سازمان افتخاری «هیئت معارف جنگ» از پاییز سال ۱۳۷۳، با تصویب حضرت امام خامنه‌ای و بنیانگذاری امیر سرافراز ارتش اسلام «شهید سپهبد علی صیاد شیرازی» و حمایت‌های مادی و معنوی مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا، این رسالت مهم را با روحیه متعالی بسیجی برعهده گرفته و مفتخر است که با الهام از کلام نورانی خداوند متعال مبنی بر «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَهُمْ صُبُلًا وَ إِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ»، با صداقت و تلاش دسته جمعی در این وادی مقدس گام نهاده و این رسالت افتخار آمیز را که با گرایش «پژوهشی - فرهنگی - عملیاتی و آموزشی» شکل گرفته است ادامه دهد و در این راه امید به لطف و یاری خداوند متعال دارد.

شیوه کار هیئت معارف جنگ در گردآوری تجارب جبهه‌های نبرد بدین ترتیب است که براساس زمان و مکان هر عملیات، جمعی از رزمندگان اسلام که در آن عملیات نقش مهمی را برعهده داشته‌اند، به منطقه عملیات عزیمت و با یادآوری خاطرات خود در صحنه نبرد و برداشت‌های تحریری، صوتی و تصویری، مجموعه‌ای از حقایق و واقعیت-

های تلخ و شیرین را گردآوری نماید و در نهایت بعد از تطبیق آنها با مدارک و اسناد جبهه‌های نبرد در مسیر تدوین قرار داده‌اند.

آموزش معارف جنگ نیز از سال ۱۳۷۴ به صورت نظری و میدانی برای هر دوره از دانشجویان سال ۳ دانشگاه افسری امام علی (ع) نیروی زمینی و از سال ۱۳۸۲ برای کلیه دانشگاههای افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران به اجرا در آمده و تا زمان نگارش این کتاب بیش از ۲۰ هزار نفر از فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های مزبور را در دو مرحله نظری و میدانی مورد آموزش قرار داده است.

هیئت معارف جنگ از سال ۱۳۸۸ آموزش کارکنان وظیفه ارتش در مقاطع تحصیلی فوق دیپلم، لیسانس، فوق لیسانس و دکترا در مراکز آموزش وظیفه را پی‌ریزی نمود و این عزیزان در زمان آموزش مقدماتی و قبل از عزیمت به یگان‌های سازمانی خود به مدت ۱۶ ساعت آموزش معارف جنگ را در ساعات فوق برنامه طی کرده‌اند که تا زمان چاپ این کتاب بیش از ۱۰۰ هزار نفر از کارکنان وظیفه که فارغ‌التحصیل دانشگاهها و مراکز آموزش عالی کشور می باشند، آموزش نظری معارف جنگ را فرا گرفته‌اند.

هیئت معارف جنگ «شهید سپهبد علی صیاد شیرازی»

فهرست مندرجات

۹	پیش‌گفتار
۱۱	بخش اول ورود جنگ‌افزار توپخانه در نیروی نظامی ایران
۲۳	بخش دوم وضعیت توپخانه نیروی زمینی در دهه‌های ۴۰ و ۵۰
۳۱	بخش سوم ارزیابی کلی توپخانه صحرایی و پدافند هوایی نیروی زمینی قبل از انقلاب اسلامی
۳۳	بخش چهارم وضعیت یگانهای توپخانه قبل از آغاز جنگ
۳۹	بخش پنجم ارزیابی عملکرد توپخانه در اوایل جنگ
۴۳	بخش ششم پاره‌ای ابتکارات در کاربرد توپخانه خودی
۵۵	بخش هفتم توپخانه در جنگ
۶۱	بخش هشتم کاربرد توپخانه در عملیات نامنظم
۶۷	بخش نهم نکاتی از عملکرد توپخانه
۷۹	بخش دهم ارزیابی کلی عملکرد توپخانه دشمن
۸۳	بخش یازدهم نکاتی به آینده رسته توپخانه
	پیوست‌ها
۸۷	پیوست ت: (طرح پشتیبانی آتش) به طرح عملیاتی کربلا ۲ (عملیات فتح‌المبین)
	پیوست ث: (هوانیروز) به طرح عملیاتی کربلا ۲
۱۰۵	نمونه‌ای از تصاویر جنگ‌افزارهای توپخانه

پیشگفتار

رژیم سابق بعثی حاکم بر عراق، هنگامی طبل‌های جنگ تجاوزکارانه خود را علیه نظام نوپای ج ۱۰۱۰ به عرش هزآورد که نیروهای سه گانه ارتش از یک سو در حال گذار از ساختارهای نظام پیشین و تطبیق خود با آرمان‌های انقلاب اسلامی و دگرگونی‌های سازمانی و اجتماعی بودند و از سوی دیگر برقراری امنیت و آرامش در نقاط آشوب‌زده کشور را عهده‌دار بودند. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نیز به عنوان یک نیروی امنیت داخلی در ابتدای راه تشکیل این نهاد بود.

فضای حاکم بر ارتش در آن زمان، یک جو آرام و عادی و مساعد نظامی برای درگیری با دشمن خارجی محسوب نمی‌شد. اما همین ارتش علیرغم کوهی از مشکلات کمر شکن و فشارهای وارد بر آن، به مجرد آغاز تهاجم عراق به حریم سرزمین ایران اسلامی در زمین و هوا و دریا، شجاعانه و مردانه به مقابله دشمن شتافت و سرانجام پس از یک جنگ طولانی و فرسایشی و در شرائطی نابرابر از لحاظ تدارکات و مداومت لجستیکی نیروها و تجهیزات عمده به برکت برخورداری از پشتیبانی همه جانبه و ایثارگرانه ملت قهرمان و شهید پرور ایران اسلامی و زعامت یک رهبری الهی و سازش ناپذیر، توانست دشمن را از دستیابی به اهداف تجاوز کارانه خود محروم سازد.

واقعیت این است که در این جنگ طولانی و نابرابر هیچ یک از نیروهای سه گانه و رسته‌های گوناگون.

ارتش جمهوری اسلامی ایران در طیف گسترده‌ای از وضعیت سازمانی، نیروی انسانی، تجهیزاتی، آموزشی، انضباطی و دکترین‌های تاکتیکی خود قرار نداشتند، یا به علل مختلف نمی‌توانستند قرار گیرند. لذا هم با نکات مثبت و منفی و هم نقاط قوت و ضعف، در اجرای مأموریت‌های محوله مواجه بودند که بررسی و پژوهش‌های بسیاری را طلب می‌کند.

بررسی و تحلیل علمی و بی‌طرفانه و فارغ از هرگونه تعصبات سازمانی در این مباحث، می‌تواند به کسب نتایج و تجارب ارزشمندی منجر گردد که هم انتقال دانش و تجربه حرفه‌ای به نسل جوان ارتش را بدنبال داشته باشد و هم زمینه‌ساز مناسبی برای تغییرات سازمانی و ساختاری در ارتش جمهوری اسلامی ایران باشد.

با عنایت به این مهم است که هیئت معارف جنگ «شهید سپهبد علی صیاد شیرازی» بررسی و تحلیل عملکرد رسته‌های گوناگون در هشت سال دفاع مقدس را در دستور کار خود قرار داده و به عنوان اولین قدم، تحلیل رسته توپخانه را الگوی این هدف قرار داده است.

باشد که ضمن نقد عالمانه این تحلیل از سوی کارشناسان، این الگو بتواند سایر رسته‌ها را به اقدامی مشابه و آموزنده رهنمون سازد.

هیئت معارف جنگ «شهید سپهبد علی صیاد شیرازی»